

پای صحبت
مشاوران نمونه
و موفق استان
خراسان رضوی

مشاور باید خودش را به لحاظ علمی به روز کند

■ دکتر آناهیتا تاشک

برای این طرح، مدرس مهارت‌های زندگی و مدرس انجمن اولیا و مربیان و تدریس دوره‌های ضمن خدمت و تدریس در دانشگاه. - از سال ۱۳۸۵ مشاور مدرسه و در آن زمان مسئول طرح اجتماع محور پیشگیری از اعتیاد در منطقه بودم. از سال ۸۸-۸۹ مسئول مرکز مشاوره استان بودم و ضمن تدریس در دانشگاه، به همراه پژوهشگران مرکز مشاوره، طرح پیش از ازدواج را به مدت سه سال با همکاری کارشناسی مشاوره اداره کل اجرا کردم. مسئول و مدرس طرح پیشگیری از اعتیاد، طرح خانواده پایدار در استان خراسان بوده‌ام و با مراکز اجرایی مانند دانشگاه فردوسی، دادگستری و بهزیستی همکاری داشته‌ام. در نشست ویژه با دادگستری حکم این نهاد در خصوص پیگیری آسیب‌های بازی‌های رایانه‌ای توسط صدا و سیمای خراسان رضوی و رسیدگی ویژه به عملکرد فروشگاه‌های عرضه‌کننده محصولات فرهنگی توسط مسئولان ذیربط صادر گردید. در فروردین ۹۳ بیش از شش برنامه ویژه اطلاع‌رسانی آسیب‌های بازی‌های رایانه‌ای با حضور مشاوران مرکز مشاوره استان از سیمای خراسان رضوی پخش شد.

● در مورد خدمات مشاوره‌ای و نیروهای زیر نظر اداره مشاوره توضیح دهید.

- استان خراسان رضوی با ۴۷ ناحیه و منطقه مستقل، دارای ۲۰

اشاره

شهری که تقریباً در طول سال همیشه شلوغ است و در ایام تابستان نزدیک به دو میلیون مسافر دارد! مدیریت چنین شهری تدبیر و قابلیت‌های فراوانی می‌طلبد. به همین ترتیب، تبلیغات و بهره‌وری از زمان نیز اهمیت دارد. با وجود هماهنگی‌هایی که قبلاً برای دیدار با رئیس اداره مشاوره اداره کل آموزش و پرورش استان خراسان رضوی جناب آقای ناطقیان انجام گرفته بود، متأسفانه موفق به مصاحبه با ایشان نشدیم. از طرف مجله از ایشان تشکر می‌کنیم و امیدواریم در امر تعلیم و تربیت در شهری که نزدیک به دو میلیون جمعیت شناور دارد، موفق باشند.

سیدحسین تهامی

رئیس مرکز مشاوره اداره کل - کارشناس ارشد روان‌شناسی.

هشت سال مدیر مدرسه مسئول طرح‌های اجتماع محور با مدرک بین المللی پیشگیری از اعتیاد و دریافت تقدیرنامه وزارت

مرکز مشاوره و ۲۸ هفته مشاوره فعال است. تعداد ۲۳۰ نفر از مجموع ۲۵۶ روان‌شناس و مشاور با مدرک کارشناسی ارشد و دکتری مرتبط در استان، در مراکز و هسته‌های مشاوره خدمت می‌کنند. هشت مرکز مشاوره در مشهد و مابقی در شهرهای بزرگ استان فعالیت می‌نمایند.

● مرکز مشاوره اداره کل آموزش و پرورش استان خراسان رضوی در سال‌های اخیر چه فعالیت‌های اجرایی، پژوهشی و آموزشی داشته است؟

۱. طرح تکتا: برای اولین بار در کشور، توسعه کارآفرینی و تعاون در آموزش و پرورش در راستای توسعه آگاهی دانش‌آموزان و والدین با مشاغل و کارآفرینی و تعاون، به همت اداره مشاوره مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی و اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی تفاهم‌نامه‌ای بین آقای دکتر حسینی مدیر کل آموزش و پرورش خراسان رضوی و آقای احمدی، مدیر کل اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی امضا شد.

تولید محتوای آموزشی ویژه خلاقیت و کارآفرینی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای مشاوران علاقه‌مند از اولویت‌های برنامه در حوزه مشاوران است.

بازدیدهای هدفدار آموزشی از کارخانه‌ها، نشست با کارآفرینان استان و صنعتگران و کاربایی‌های استان با هماهنگی اداره کل کار و ویژه دانش‌آموزان، تشکیل باشگاه‌های کارآفرینی و ایده‌پردازی و ارتباط با شرکت‌های ایده‌پردازی.

۲. تولید لوح جامع تحصیلی شغلی شماره ۱ و شماره ۲ در خصوص اطلاع‌رسانی تحصیلی شغلی با ۵ گیک

اطلاعات تحصیلی شغلی همراه با فیلم‌های آموزشی به‌عنوان منبع مهمی از اطلاعات در اختیار مشاوران و دانش‌آموزان استان قرار گرفت.

۳. افتتاح اولین مجتمع مشاوره کشور با ارائه کلیه خدمات مرتبط در حوزه مشاوره در دو نوبت صبح و عصر

۴. با کمک و حمایت مشاوران توانمند و علمی استان آزمون‌های سه‌گانه مشاوره برگزار و تجزیه و تحلیل شد. طی کارگاه‌های آموزشی، مشاوران محترم برگزاری جلسات مشاوره گروهی را در دستور کار قرار دادند و در تلاش‌اند که بر مبنای نتایج آزمون‌های سلامت روان و با خواست دانش‌آموزان در افزایش هیجانات مثبت و کاهش هیجانات منفی دانش‌آموزان تأثیرگذار باشند.

۵. برگزاری کارگاه‌های آموزشی شامل: مدرسه بدون شکست دکتر صاحبی، استاد دانشگاه سیدنی و دانشگاه فردوسی، طرح‌ریزی تحصیلی- شغلی دکتر شفیع‌آبادی، زوج درمانی خانم دکتر رفاهی.

۶. امضای تفاهم‌نامه با نظام روان‌شناسی برای صدور گواهی کارگاه‌های آموزشی.

● کدام یک از فعالیت‌های اجرا شده توسط مرکز مشاوره به‌عنوان خلاقیت قابل طرح است؟

اولین مجتمع مشاوره کشور در مشهد ایجاد شده است. باید هم دانش‌آموز و هم خانواده در یک مکان و تحت نظارت یک مشاور و یک مرکز باشند و خدمات مشاوره‌ای (تحصیلی، خانواده، تغذیه، روان‌پزشک، پزشک و ...) تجمیع شود اما در حال حاضر دانش‌آموز به هسته‌های مشاوره و خانواده‌ها به مراکز انجمن اولیا و مربیان ارجاع داده می‌شوند.

- برای اولین بار، بین اداره مشاوره با اداره کار و رفاه اجتماعی تفاهم‌نامه‌ای برقرار شده است. چهار سال پیش در مشاوره و راهنمای شغلی اول شدیم. در آن زمان بانک اطلاعات تحصیلی

حمید مهربان

سید حسین تهامی

کیانوش خدیوی زند

سمیه عسکریان

مشاوره و جلسات موردپژوهی نیز مشاوران شرکت می‌کنند
برگزاری منظم جلسات مورد پژوهی هر ۲ هفته یک بار در مراکز
مشاوره استان

- برگزاری بیش از ۸۰۰ کارگاه براساس موضوع روز، مثل
ماهواره و بازی‌های رایانه‌ای، تلفن همراه برای مشاوران و
خانواده‌ها.

برنامه دیگر اینکه در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ استرانگ شغلی
روی ۱۵۰ دانش آموز کنکوری اجرا شد و براساس آن انتخاب رشته
شغلی صورت پذیرفت. تجزیه و تحلیل به خانواده‌ها اعلام می‌شد.
اشکالی که آزمون استعداد دارد این است که تعداد سؤالات آن
زیاد و زمان آن طولانی است. نمره نهایی براساس استعداد کل
ارائه می‌شود که درست نیست لیکن بر مبنای نمودار استعداد،
مشاور می‌تواند هدایت تحصیلی بسیار خوبی داشته باشد. سه
آزمون استرانگ- سلامت، استعداد در هدایت تحصیلی مناسب
نقش مهمی دارد.

● انتظارات و پیشنهادهای خود را برای مجله رشد مشاور مدرسه بفرمایید.

مجله به صورت استانی و از طریق کارتابل ادارات ارسال شود.
استفاده از نظرات، مسابقات، تجربه‌های موفق استان‌های
به صورت کامل و تقدیر از همکارانی که عضو مجله هستند، را
پیشنهاد می‌کنم.

● پیشنهاد شما برای بهبود و ارتقاء مشاوره در آموزش و پرورش چیست؟

مدارس حتماً از مشاوران متخصص و با مدرک مرتبط استفاده
کنند. حتی افرادی که تخصص مشاوره و روان‌شناسی ندارند
مصاحبه شوند و در همان حوزه که شناسایی شده‌اند، شروع

شغلی داشتیم. تمام اطلاعات مربوط به مشاوره تحصیلی-
شغلی، فیلم، اسلاید، کتاب، بروشور در دست مراکز فنی و
حرفه‌ای و کاردانش و مدارس در لوح جامع اطلاعات تحصیلی-
شغلی قرار گرفته است.

- در لوح جامع شماره ۲ نیز تمام موارد در حوزه شغلی قرار
گرفته است. سعی شده است که فقط در حوزه تجربی و ریاضی
تبلیغ و اطلاع‌رسانی نشود. به کارآفرینی و تربیت افراد متخصص
حرفه‌ای نیاز داریم. هدف گروه، خانواده‌ها هستند. اطلاعات در
مورد رشته‌ها و مدارس و دانشگاه‌هاست. البته در حال حاضر
برای استان خراسان رضوی است اما برای استان‌های دیگر نیز
قابل طراحی است. اطلاعات به دانش‌آموزان برتر کنکور مربوط
می‌شود. تمام کار مراجع و منابع کاری و کارآفرینی ذکر شده است.
- در تفاهم‌نامه با اداره کار و امور رفاه اجتماعی قید شده که
در حوزه شغلی و کاری سرمایه‌گذاری می‌کند و حتی به صورت
برخط (آنلاین) هم خدمات با دریافت هزینه ارائه می‌شود.

- طرح تحصیلی- شغلی در راستای لوح جامعه شغلی ارائه
شده است که از دبستان تا دبیرستان بررسی و طراحی شود.

● تاکنون چه برنامه‌هایی در زمینه مشاوره داشته‌اید؟

ایجاد احساس نیاز برای سازمان‌ها جهت اجرای کارگاه یا تهیه
بروشور و موضوع کارگاه‌ها هم براساس پرونده سلامت آن ناحیه
طرح می‌شود و متخصص هم معرفی می‌گردد. ۸۳ کارگاه با
موضوعات عمده بازی‌های رایانه‌ای، خودآگاهی و عزت‌نفس بر
اساس بودجه پرداختی شهرداری اجرا شده است.

معرفی کتاب و آزمون هم جزو برنامه‌های اداره مشاوره است.
در حوزه سلامت روان و بهداشت روان رتبه اول، در حوزه هدایت
تحصیلی و شغلی مشاوران درگیر می‌شوند.

- در جلسات سرگروه‌های آموزشی شرکت دارند و در مرکز

محمد ثوابی

محمد رضا عظیمی

حسین حسینی

حسین سلیمان پور مقدم

علی ناطقیان

سازمان‌ها به آموزش و پرورش واگذار گردد.

معرفی مشاوران نمونه و موفق استان خراسان رضوی

حسین سلیمان پور مقدم: کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی. ۱۷ سال سابقه کار مشاوره، دست کم ۱۰ سال مستقیم در مدارس مشاور و بقیه این زمان را در هسته‌ها و مراکز مشاوره و روان‌درمانی مشغول بوده‌ام. کتاب تألیفی دارم، ۳ مورد مهارت‌های زندگی و در زمینه اختلالات کودکان. حداقل ۱۰۰ مقاله با موضوع و نظرات روان‌شناسی و کارشناس برنامه‌های صدا و سیما. روان‌درمانی در کلینیک آموزش و پرورش. در کتاب آثار برگزیدگان مقاله انتخاب شده در سطح کشوری و مقاله منتخب در سطح کشور هم دارم.

حسین حسینی: کارشناس ارشد تربیتی مدیریت آموزشی. سابقه بیش از ۲۰ سال در حوزه مشاوره تحصیلی در مراکز مشاوره و بیشتر هسته‌های مشاوره. ۱۶ سال مدرس آموزش خانواده بوده‌ام. سه سال در حوزه آموزش خانواده، با شهرداری استان‌های سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی همکاری داشتم. **حمید مهربان:** کارشناس ارشد علوم تربیتی. مشاور ناحیه شش آموزش و پرورش مشهد. بیشتر مشاوره تحصیلی انجام می‌دهم و در حوزه پیشگیری و ارتباط با خانواده‌ها کار می‌کنم. از سال ۱۳۸۶ در آموزش و پرورش هستم.

رسول رحیم‌زاده: کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی با ۲۳ سال سابقه. بیشتر در حوزه خانواده فعالیت دارم. در طرح غربالگری کودکان هستم و در حوزه توانبخشی شناختی هم کار کرده‌ام.

کیانوش خدیوی: کارشناس ارشد بالینی، از سال ۷۴ به‌طور رسمی در آموزش و پرورش به خدمت مشغولم. حیطه کاری‌ام روان‌درمانی

به کار کنند. بهتر است افراد غیرمتخصص از مشاوره حذف شوند. تفکر انتقادی باید مطرح شود و اجازه برای گسترش این تفکر باشد.

● به نظر شما، مشکل عمده یا مهم‌ترین مشکل دانش‌آموزان در حال حاضر چیست؟

پایین بودن عزت‌نفس و طرح‌ریزی تحصیلی شغلی که به دلیل حذف درس برنامه ریزی درسی از مدارس این مشکل در حال زیاد شدن است، عدم اختصاص مشاور به تمام مقاطع تحصیلی مشکلات را تشدید می‌کند.

پیشنهاد‌های مجتمع مشاوره خراسان رضوی در زمینه کاهش مشکلات:

۱. سیستم مراقبت جامع و یکپارچه (زیستی، روانی، اجتماعی) در آموزش و پرورش با حضور مشاور در دوره شش ساله دبستان ایجاد گردد و در دوره‌های متوسط اول و دوم تکمیل گردد. (یعنی هر دانش‌آموز علاوه بر پرورنده بهداشتی، در دوره دبستان پرورنده روان‌شناختی هم داشته باشد).

۲. ارزیابی سلامت روانی - اجتماعی متناسب با وضعیت سنی و جنسی دانش‌آموزان در سه مرحله دوره اول دبستان، دوره متوسطه اول و دوره متوسطه دوم انجام گیرد.

۳. برای یکپارچه‌نگری و مراقبت جامع از سلامت روان، در هر استان مراکز جامع مشاوره و خدمات روان‌شناختی آموزش و پرورش به صورت شبانه‌روزی تأسیس گردد و امدادسانی پیش‌تازانه توسط مشاوران، روان‌شناسان و مددکاران اجتماعی در دستور کار قرار گیرد.

۴. به دلیل نیروی انسانی توانمند در آموزش و پرورش و از طرفی در دسترس بودن جامعه هدف (خانواده، کودک و نوجوان)، طرح‌های مرتبط با سلامت رفتار با مشارکت سایر اداره‌ها و

است اما مشاوره انجام می‌دهم. سابقه تألیف مقاله و کتاب هم دارم. **سمیه عسکریان:** با ۱۴ سال سابقه کار در حوزه روان‌شناسی کودکان، دانشجوی دکترای روان‌شناسی عمومی، بازی درمانگر و کارشناس اختلالات یادگیری.

محمد رضا عظیمی: کارشناس ارشد مشاوره. حوزه فعالیت بیشتر خانواده درمانی و اختلالات زوجی و زناشویی. کارشناس اداره کل. مقالات پژوهشی و سخنرانی دارم و کتاب مشاغل بومی استان را ویرایش کرده‌ام.

ثوابی: کارشناس ارشد مشاوره با ۱۸ سال سابقه کار، تألیف کتاب «فرهنگ مشاوره» که با همکاری همکاران تهیه شده است. مقاله‌های متعدد، مدرس دانشگاه فرهنگیان.

ویژگی‌های یک مشاور موفق چیست؟

سلیمان پور: به‌خصوص در مدرسه مشاور باید علمی کار کند. بین مربی پرورشی و مشاور باید فرق باشد. انتظار می‌رود وقتی مشاور از طرف کادر معرفی می‌شود از تکنیک‌های مشاوره‌ای استفاده کند. مشاور باید مسلط به مبانی علمی روان‌شناسی،

مشاوره و مبانی تعلیم و تربیت باشد و بعد ارتباطی، با دانش آموز، اولیا مدرسه و ارتباط با خانواده‌ها و هسته‌های مشاوره را تقویت کند. رویکرد مشاور موفق باید معنویت درمانی و خدامحوری باشد. مشاور موفق روی خودش شناخت دارد؛ اینکه چقدر کار کرده و چقدر خودش را شناخته، چقدر اهل مطالعه است و در جلسات و سمینارها شرکت می‌کند. ارتباط با مسئولان مدرسه و اداره خیلی مهم است.

حسینی: اولین نکته مهم این است که مشاور از لحاظ علمی خود را به روز کند. براساس نیاز و شرایط بتواند تصمیمات درستی اتخاذ کند و روش‌های مناسب را در پیش بگیرد. مشاور در هر مدرسه باید مطابق شرایط آن مدرسه، روش مناسبی را انتخاب کند. مشاور موفق مشاور معلمان و مدیران و حتی مشاور همکاران و رئیس اداره است. او علاوه بر توانمندی‌های فردی که باید کسب کند- کار سختی است- ویژگی‌هایی هم باید داشته باشد که مهم‌ترین آن‌ها این است: باید عاشق کمک‌رسانی باشد. **مهربان:** اولین ویژگی اینکه باید ارتباط مؤثر داشته باشد؛ چه در ارتباط با دانش آموز چه کادر مدرسه و چه خانواده. مورد بعدی متخصص بودن مشاور است. رازداری، خروجی و برآیند کار مشاور باید محسوس باشد؛ هم از بعد پیشگیری و هم درمان. به‌روز بودن و آشنایی با تکنیک‌های مشاوره و ارجاع هم بسیار مهم‌اند.

رحیم زاده: مشاور باید از مدیریت هیجان برخوردار باشد و نسبت به شغلش شناخت و علاقه داشته باشد. داشتن مدرک تحصیلی بالا باعث می‌شود او اطلاعات و تصویر کلی از تشخیص داشته باشد و متناسب با آن روش درمانی را ارائه دهد. مشاور باید ارتباطش با دانشگاه را حفظ کند. دانشگاه به مشاور ایده می‌دهد و باعث رشد او می‌شود. مشاور باید گروهی تشکیل دهد و دغدغه‌ها را با آن‌ها مطرح کند. مشاور باید آگاه باشد که حرفه‌اش با فرسودگی زیادی همراه است. جایگاه مشاور در پیش دبستانی و دبستان خالی است.

خدیوی: درمانگر خوب، علاوه بر هوش منطقی بالا باید هوش هیجانی بالایی هم داشته باشد. با این مؤلفه هم مشاور خودش را بهتر درک می‌کند و هم مراجع را. مشاور باید اهل مطالعه باشد و برای این کار بهتر است ارتباطش را با دانشگاه حفظ کند. در حوزه مشاوره تخصصی کار نمی‌شود اما افرادی که مدارک مرتبط ندارند کاردرمانی را انجام می‌دهند.

عسکریان: مشاور باید فعالیت جامعی در مدرسه داشته باشد و نه تنها دانش آموزان بلکه همکاران و خانواده‌ها را نیز در نظر بگیرد. او باید از علم روز حوزه مشاوره آگاهی داشته باشد. مشاوره گروهی می‌تواند یکی از بهترین فعالیت‌ها در مدرسه باشد. توجه به مسائل فرهنگی خاص هر مدرسه نیز باید مدنظر مشاور قرار گیرد.

عظیمی: در فرایند برقراری رابطه، موفق باشد. در درمان هم رابطه و ایجاد فضای اعتماد مهم است.

ثوابی: در مدرسه، مشاور مؤثر نقش مشاوره‌ای یا سازمانی دارد و باید نیازهای دانش‌آموزان را شناسایی و براساس آن‌ها نوع

مشاوره را در نظر بگیرد. نقش دیگر در مدرسه، مشاوره تطبیقی است؛ مشاوره تطبیقی در مدارس ضعیف است. مشاور اگر این دو نقش را به خوبی ایفا کند، می‌تواند مؤثر باشد. او باید هوش هیجانی و مهارت برقراری ارتباط مؤثر داشته و مهارت‌های زندگی را کسب کرده باشد. در حوزه‌های مختلف علمی مطالعه داشته باشد و نظریه‌ای متناسب با شخصیت خود انتخاب کند و براساس آن پیش رود.

- به نظر شما، شاخص موفق و نمونه بودن چیست؟

خدییوی: تواضع و فروتنی، هوش منطقی و هیجانی بالا و اطلاعات زیاد، به‌روز بودن و کار کردن در حوزه تخصصی.
عسکریان: رعایت حوزه تخصصی روان‌شناسی کودکان و تجربه تدریس در دوره ابتدایی که منجر به شناخت خوبی از ویژگی‌های کودکان و مسائل خانواده‌هایشان می‌شود.

رحیم‌زاده: مشاور موفق باید به رشته خود علاقه داشته باشد.

مهربان: تجارب گذشته در مقطع مدرسه و دانشگاه و اینکه ارتباط برقرار شود و انرژی استاد و مشاور هم تأثیرگذار باشد. هوش هیجانی هم مهم است. باید انرژی مثبت را در ارتباط مؤثر منتقل کنیم و من این‌ها را به دانش‌آموز و کادر مدرسه انتقال می‌دهم.

حسینی: رشته تحصیلی من جزء رشته‌های مربوط نبود و به همین دلیل یادگیری از دیگران برایم مهم بود. از استادان و همکاران یاری می‌گرفتم و مطالعات متعددی هم داشتم که می‌تواند مؤثر باشد. ویژگی مهم‌تر اینکه نیازسنجی برای مدارس داشتم. از ابزار پرسش‌نامه استفاده کردم و گروه‌هایی را تشکیل دادم که هم از دانش‌آموزان خواسته بودند و هم در خانواده‌ها درباره آزمون‌هایی که آموزش و پرورش برای دوره اول دبیرستان برگزار می‌کرد، اطلاع‌رسانی می‌کردم و با خانواده‌ها تعامل داشتیم. خودم را درگیر مشکلات کادر مدرسه و آموزشگاه کردم. اطلاعاتی که از حیطه‌های اداری و آموزشی اداره آموزش و پرورش کسب کرده‌ام، در مشاوره تحصیلی به من خیلی کمک کرده است. در مورد تصمیم‌گیری در انتخاب رشته نیز موفق بوده‌ام.

- خلاقیت‌ها و نوآوری‌های خود را در حوزه مشاوره

بفرمایید.

حسینی: ۱۵ - ۱۰ فرم طراحی و از آن‌ها در آموزشگاه استفاده کرده‌ام. علاوه بر نیازسنجی، استفاده از این ابزارها و فرم‌ها نیز می‌تواند تازگی داشته باشد. گزارش آمار و اطلاعات به خانواده‌ها در همکاری آن‌ها کمک کننده است.

سلیمان‌پور: مطالبی را که مطالعه می‌کنم، سعی می‌کنم به‌طور خلاصه بنویسم و به همکاران بدهم و نظرشان را می‌خواهم. دیگران هم اگر راهنمایی بخواهند بدون دریغ ارائه می‌کنم؛ چه کتاب، چه تکنیک‌ها و تجارب. در کلاس‌ها سعی می‌کنم فعال باشم و از نقش بازی کردن استفاده کنم. اصطلاحات سخت به‌کار نمی‌برم و ساده‌گویی می‌کنم. از طنز و شوخی استفاده می‌کنم. سعی می‌کنم با کادر مدرسه، دانش‌آموزان و مراجعان ارتباط قوی

داشته باشم. به‌صورت تلفیقی کار می‌کنم و به‌صورت عملیاتی و کاربردی صحبت می‌کنم و می‌نویسم. از تمثیل استفاده می‌کنم. در بازی‌درمانی از بازی‌های فی‌البداهه خلق شده استفاده می‌کنم.

سلیمان‌پور: در سه سالی که در دبستان شاهد بودم، یک جزوه آموزشی علمی - عملی با توجه به سن بچه‌ها تهیه کردم.

مهربان: شروع به شناسایی دانش‌آموزان مشکل‌دار کردم. فرم‌هایی طراحی کرده بودم. در جلسه شورای دبیران خودم فرم‌ها را معرفی می‌کردم. خاطرات و موردهای خودم را می‌نویسم. در زمینه علمی سؤال می‌پرسم. روی خودکاوی کار می‌کنم.

عظیمی: در کنار مطالعه و پژوهش باید علاقه‌مندی باشد. شوخ‌طبعی را هم در نظر می‌گیریم. فرد باید شخصیت درمانگری داشته باشد؛ مثل توانایی همدلی بالا با مراجع. در بحث خانواده از تکنیک‌های خلق‌الساعه استفاده کرده‌ام. مراجعانی را که خودکشی کرده‌اند، مدیریت کرده‌ام. استفاده از هوش معنوی زیاد در روند درمان‌ها و همچنین توکل.

ثوابی: مشاوره اثربخش در مورد خودم از یک نظریه و برنامه

می‌آمدند. معمولاً مدیر می‌خواست در جریان پرونده قرار بگیرد و اصل رازداری و محرمانه بودن را درک نمی‌کردند. در دوره ابتدایی کارهای تربیتی انجام شود.

● **انتقادات و پیشنهادهایتان را در زمینه ارتقاء مشاوره در آموزش و پرورش بفرمایید.**

عسکریان: سه سال است که آزمون‌های نوین مشاوره‌ای از جمله سلامت روان برگزار می‌شود. این آزمون در شناخت مشکلات و اختلالات دانش‌آموزان خیلی مفید است و می‌تواند زمینه برنامه‌ریزی حتی برای مقاطع پایین‌تر را با توجه به نتایج به‌دست آمده فراهم کند. پیشنهاد این است که به تحلیل این آزمون بپردازیم و از نتایج آن در برنامه‌ریزی‌ها دقیق‌تر استفاده کنیم. **سلیمان‌پور:** اهمیت مشاوره و فرایند مشاوره درک نشده است. مشکل دیگر کارکنان مدرسه و ناآشنایی آن‌هاست. کارگاهی برای مدیران و کادر مدرسه گذاشتیم و نتیجه‌گیری کردیم که چه روش‌هایی برای برقراری ارتباط بین مشاوران و کادر به‌صورت دوطرفه اهمیت دارد. لازم است بعضی فیلم‌ها و کتاب‌ها نقد شوند. جلساتی برگزار شود که مشاوران همدیگر را ببینند؛ و با هم صحبت کنند. برای مشاوران انگیزه ایجاد شود. از مشاوران آمار می‌خواهند اما در هسته‌های مشاوره نتایج ذکر نمی‌شود. ممکن است آمار مشکل داشته باشد.

حسینی: علاقه‌مند نبودن مشاوران به شغل، خود نوعی تفکر در مدیران ایجاد کرده است. باید بین سازمان‌ها و ارگان‌ها تفکیک ایجاد شود. در شهرداری طرح‌هایی در حال اجرا هستند و این نوعی موازی‌کاری با آموزش و پرورش است. در دوره ابتدایی مشاور نداریم تا مشکلات از همان ابتدا شناسایی شوند.

مهربان: علاقه شرط لازم است. مورد دیگر توانمندی است. بعضی مسائل به مسائل اداری برمی‌گردد. در سال‌های پیش تغییر سمت راحت انجام می‌شد اما در سال‌های اخیر این مسئله رفع شده است. پیشنهاد می‌تواند این باشد که دانشگاه فرهنگیان بیشتر دانشجو بگیرد. آموزش برای مشاوران، کاربردی و گام‌به‌گام باشد. پیشنهاد می‌کنم درس برنامه‌ریزی شغلی و تحصیلی دوباره احیا شود.

● **انتقاد شما به مجله رشد آموزش مشاور مدرسه و انتظارتان از آن چیست؟**

مهربان: اطلاع‌رسانی کامل انجام شود. مسائل مبتلا به دانش‌آموزان طرح و برای آن‌ها راهکار ارائه شود. مسائل به‌روز در

اثربخش پیروی می‌کند. از نظرات مختلف استفاده می‌کنم، نظریات رفتاری - شناختی و انسان‌گرایانه. توانایی همدلی و ارتباط در مدارس خیلی مؤثر بوده است. از تحقیق و پژوهش در کارم استفاده کرده‌ام. در اکثر جلسات از خودم ارزیابی داشته‌ام. موردهایی را نیز به‌صورت کار پژوهشی معرفی کرده‌ام که منتخب شده است. نقاط مثبت را پررنگ کرده‌ام و همین‌طور موارد استثنا در زندگی افراد را. نرم‌افزاری نیز در زمینه مشاغل و مشاوره تحصیلی تهیه کرده‌ام.

عسکریان: طرح پایش سلامت روان دانش‌آموزان ابتدایی را در مدرسه شاهد طراحی و اجرا کردم که در نهایت، منتخب جشنواره نوآوری‌های انجمن اولیا و مربیان در کشور شد. براساس این طرح، دانش‌آموزان را برای شناخت آن‌ها و خانواده‌هایشان مورد سنجش قرار دادیم. نقاط ضعف و قوت را بررسی کردیم. سپس برنامه‌ریزی‌های تکمیلی براساس نتایج به‌دست آمده صورت گرفت. برای مثال، تشکیل گروه‌های بازی‌درمانی برای دانش‌آموزان بیش‌فعال و با عزت‌نفس پایین. نتایج اقدامات صورت گرفته در مقالات علمی و پژوهشی انتشار پیدا کرد.

● **مشکلات عمده دانش‌آموزان در حال حاضر به‌نظر شما کدام‌ها هستند؟**

حسینی: بیشتر مشکلات در مدرسه در مقطع دبیرستان خارج از حیطه آموزش هستند و کار خاص و مؤثری در مورد آن‌ها نمی‌توان انجام داد؛ زیرا خانواده‌ها در شکل‌گیری آن مؤثرند. اگر بخواهیم اثرگذاری تربیتی را در نظر بگیریم، خانواده مهم است. بحث تصمیم‌گیری و پیامدهای آن مطرح است که به اعتماد به نفس و عزت‌نفس مربوط می‌شود و آن نیز به خانواده‌ها برمی‌گردد. در حوزه یادگیری، آموزشگاه مؤثر است. تغییر رفتار با حضور والدین و بدون حضور فرزند هم قابل اجراست.

سلیمان‌پور: در دوره کودکی اختلالات عادت‌ها، درگیری در خانواده، وسواس، خیال‌بافی، کودکان تک‌سرپرست، بدغذایی در بچه‌های زیر ۷ سال. در دوره دانش‌آموزی، هویت‌طلبی مخصوصاً هویت دینی، وابستگی به دوستان همچین فضای مجازی. دوران بلوغ، مشکلات جنسی - ارتباط با والدین و دوستان و با جنس مخالف و مشکلات آموزشی افت و عدم انگیزه تحصیلی. بچه‌ها والدین را به مرکز مشاوره می‌آورند و این خوب است که بچه‌ها نسبت به مشاوره دید مثبت دارند. مدرسه برای کاردرمانی مناسب نیست. مشاوران مدارس قهری بودند و بالاجبار به این سمت

حوزه مشاوره و روان‌شناسی طرح و موردهای موفق همکاران ذکر شود. تکنیک‌های درمانی گام‌به‌گام و کاربردی مطرح شود.

حسینی: نیاز مشاور مدرسه کاربردی‌ترین و ساده‌ترین روش کار است و مطرح کردن مراحل به‌صورت ساده. هر صفحه بتواند مشکل مشاور را حل کند.

عسکریان: اگر به‌صورت ماهیانه باشد، خیلی کمک می‌کند. **سلیمان‌پور:** از لحاظ توزیع مشکل دارد. می‌توان هزینه اشتراک مجله را از سرانه مدرسه تأمین کرد. از دوره دبستان مشترک شویم. در گروه مؤلفان باید مشاور مدرسه و مدیر مدرسه هم باشد. **خدیوی:** مطالب دنباله‌دار باشد.

● نقش کارکنان مدرسه و راهکارهای جلب همکاری این گروه را بفرمایید.

خدیوی: یکی از افرادی که خیلی در ایجاد ارتباط نقش دارد، مدیر مدرسه است. مشکل این است که مشاور را در روان‌شناسی یک رشته تخصصی نمی‌دانند و اغلب تجربه فردی را ارجح بر دانش مشاور می‌دانند. ارتباط خوب با مدیر به مشاور خیلی کمک می‌کند. نقش مدیر محوری است. مشاور باید هوشمند باشد تا بتواند خودش را اثبات کند. من برای دبیران جزوه آموزشی تهیه می‌کردم. برای مثال، جزوه لچ‌بازی در کودکان و آن‌ها به مرور مشتاق جزوه‌ها شده بودند. این کارها در جلب اعتماد تأثیرگذار بود. حتی خدمتگزار مدرسه هم در روند ایجاد ارتباط نقش دارد.

مهربان: هوش هیجانی و عاطفی در هر کلاس می‌تواند مؤثر باشد. بین IQ و EQ رابطه تحقیقی وجود دارد. نقش مشاور باید چندوجهی باشد. ارتباط با کادر مدرسه ممکن است ارتباطی و یا اکتسابی باشد. در اوایل سال تحصیلی باید تجزیه مثبت در ارتباط با همکاران و دانش‌آموزان داشته باشیم. در اتاقم نباشم تا به ما ارجاع داده شود بلکه تحت عنوان‌های مختلف مثل توانمندسازی دانش‌آموزان با دبیران هماهنگ کنیم. موضوعات مشاوره‌ای و روان‌شناسی برای دانش‌آموز توضیح داده شود؛ مخصوصاً زمینه‌هایی را که بیشتر جنبه پیشگیری دارند مورد توجه قرار دهیم. سعی می‌کنم بخشنامه‌های اداری - مالی را پیدا کنم تا بتوانم اعتماد کادر مدرسه را جلب کنم. آموزش پیگیر مسائل دانش‌آموزان براساس نیازسنجی بودم. مشکلات از دیدگاه سیستمی ببینیم. از این دیدگاه، شناسایی دانش‌آموز و درگیر کردن خانواده و همه جوانب را باید در نظر گرفت. آموزش

خانواده، ارتباط با سازمان‌های مختلف مثل بهزیستی، توان‌بخشی و سازمان‌های دیگر.

عسکریان: اولین عامل برقراری ارتباط، برنامه‌ریزی برای کادر آموزشی مدرسه است. موردهایی را که دبیر می‌تواند شناسایی کند مشخص و برایشان تعریف کنیم و ویژگی‌ها و خصوصیات را بگوییم. از همکاری آن‌ها استفاده کنیم.

حسینی: تلاش خیلی مهم است. فروتنی در برابر کادر مدرسه خیلی اهمیت دارد اما نکته بعدی تلاش است. به این منظور در شورای دبیران شرکت می‌کنم و احساس نیاز را به وجود می‌آورم. بدین صورت که می‌گویم دانش‌آموز این مشکل را دارد. شرکت در شورای دبیران و در نظر گرفتن زمان برای مشاور. جلسه شورای اولیا و مربیان و توضیح در مورد مشکلات دانش‌آموزان و کمکی که از دست مشاور برای حل آن برمی‌آید. حتی در زمان گرفتن کارنامه نیز، اولیا و دانش‌آموز شرکت می‌کردند و کارنامه بدون اسم ارائه می‌کردم و نظر والدین را می‌پرسیدم. نقاط قوت کارنامه مطرح می‌شود. از دانش‌آموز پرسیده می‌شود نقش او چیست؟ در هر جلسه ایجاد احساس نیاز مطرح می‌شود. ممکن است احساس نیاز داشته باشند اما ندانند که مشاور می‌تواند کمک‌کننده باشد.

● نقش خانواده در مشاوره‌های دانش‌آموزی چیست؟ چگونه بین مشاور و خانواده‌ها ارتباط درمانی برقرار می‌شود؟

عسکریان: باروی بازپذیرفتن همه دانش‌آموزان و خانواده‌هایشان با هر نوع فرهنگ و شرایطی که دارند می‌تواند به مشاور کمک کند. **خدیوی:** اگر هماهنگی با خانواده نباشد، درمان هم جواب نمی‌دهد. یکی از راهکارها این است که خانواده از مدرسه به کلینیک ارجاع داده شود. روش‌های تربیتی را می‌شود در مدرسه اجرا کرد اما درمان باید در محیط کلینیک باشد.

مهربان: قسمت اعظم شکل‌گیری شخصیت در خانواده است؛ حتی از قبل از تولد باید برنامه‌ریزی شود. آموزش‌های خانواده اهمیت دارد.

حسینی: در بحث خانواده و تعامل با مدیر مدرسه باید در نظر داشت که ما چه خدمتی می‌توانیم ارائه دهیم. در موقعیت‌های مختلف سعی کنیم ارتباط را با کادر مدرسه برقرار کنیم. مطرح کردن این موضوع که شاید شما هم این مشکل را داشته باشید. حتی خدمتکار هم نقش دارد.